

VATAN MUHABBETİ, SA'Y VE GAYRET, İLİM⁴⁷⁴

Aziz AŞAN

Mardin Artuklu Üniversitesi

Vatan ki insanların mehd-i zühûru, saha-i nüşû-nemâsı, ma'îşetgâh-ı hayatıdır. Bütün kürre-i arz bir kıta-i yekpare olmak itibariyle ekâlim-i sâireden hiçbir farkı olmadığı halde mücerred vatan olduğu için herkes kendi vatanını her yerden ziyade sever, vatanını bütün memâlike tercîh eylemek ister. Belki insan âdeta vatanının âbını âb-ı hayata, toprağını misk û 'abîre, ağaçlarını eşcâr-ı cinsane benzetir.

Sâir mahallerin âbı ne kadar hafif, toprağı ne kadar latif olursa olsun kendi vatanındaki ruhâniyeti, letâfeti oralarda bulamaz. İnsan vatanının gayrında ne kadar itibâr-ı kâmuranîyi hâiz olursa olsun, yine esfenâk olarak Ah vatan! Ah vatan! der. Bunun sebebi nedir? Ne olacak? İzahına lüzum görülmeyecek kadar malum. Ben bazı kere teksîr-i sevâd ve malumide i'lâm ve îrâd eylerim. Bu hal, benim ahıbbâdan affını rica eylediğim..... Evet.

İnsan hanesinde otursa, bu hanede benim peder ve ecdâdım da oturdu, sokakta yürüse ecdâdım da meşy ve hareket etti, çarşıda alışveriş etse bu çarşıda abâ ve ecdâdım da bey' ve şîrâ eyledi, yârânıyla mesirelere gitse ecdâdım da burada 'urefâ-i memleketle musâhabet eyledi der ve her zaman hiss-i garip muhabbetle mütehasis olur.

Gerçi bu gibi vakâyi'-i hissiye her memlekette mevcut ise de her memleket vakâyi' i o memleket ahâlisinin ta'alluk edeceği cihetle zaten herkese hâsıl olan vatan muhabbeti bu misilli cihet-i ta'alluk ve münasebetinden tahassül eder.

İnsan ecdadının, a'mâmının, ekâribin, efâzîlinin merâkidini ziyaret ettikçe bunlara ahiret komşusu olmakta dahi bir hiss-i mahsûs husûle getirir.

Hazret-i Yakup gibi bir nebiy-i zîşân, azîz-i Mısır olan veled-i celîli Hazreti Yusuf'un vesâir evlâd ve ahfâdının nezdinde vefât eylediği halde son kelâmı cesed-i şerîfinin vatanına i'adesi, vasiyeti olup mahdûm-i 'âlîleri Hazreti Yusuf tarafından derhal îfâ buyurulmuştur. Cenâb-ı Yusuf dahi azîz-i Mısır olduğu halde cesed-i 'âlîlerinin vatanına naklini vasiyet eylemiş ve aradan geçen dört yüz sene sonra Hazreti Musa gibi bir kelîmullâh, Firavun'un takibi gibi en dehşetli bir sırada vasiyet-i cenâb-ı Yusuf'u îfâ buyurmuştur.

⁴⁷⁴ Ali Emîrî-i Âmidî, Âmid-i Sevdâ Mecmuası, Matba'a-i Âmidî, 26 Mart 1325, S. 4, s. 49-55.

İşte vatan muhabbeti, tafsîli mûcib olacak birçok revâbit ve ‘alâyik-i rûhiyenin mahsûl-i hakikiyesidir.

Ey şebân-ı kirâm! Vatan muhabbetinin derecâtı şu emsile ve delâil ile memâyân oluyor. Öyle değil mi? Şüphe yoktur ki cümleliz bir ağızdan evet öyledir diye tasdik edersiniz fakat ma’a’t-teessüf şu tasdikiniz hakikât-ı hülûsa muvâfık değildir diyebilirim.

Vatan insanı ab-ı latîfiyle reyyân eder. Vatan insana ni’am gûna günüyla telzîz-i dimağ ettirir. Vatan insanı lezâiz-i fevâkihiyle şirin mezâk eyler. Vatan sinisini açarak insana altın ve gümüşlerini bezl ve îsâr eyler. Vatan güzel atlar, kısraklar yetiştirerek insana kemâl-ı rahat ve sefâ ile tayy-ı zemîn ettirir. Vatan insana akmeşe-i fâhire-i gûna gün iksâ eder. Vatan insanı istirahatı için kâşaneler, köşkler, mesireler ihzâr eder, eder ama bunları meydana getirecek vatana bihakkin vatan-ı celîl dedirtecek yine insanlardır.

Benim nazarımda vatan ‘ayniyle insan, insan ‘ayniyle vatandır. Vatan olmazsa insan olmaz, insan bulunmazsa vatan bulunmaz.

Ey fakr û zaruretten bahisle terk-i hayatı arzu eden insan! Vatan, insan şekline temsil etse de sana ey bedbaht niçin fakr û zaruretten şikâyet ve hatta terk-i hayatı bile arzu ediyorsun. Yalan söylüyorsak terk-i hayat edeceğine ‘ayne’l-yakîn anla da bak ki nasıl feryat ve figan ve istimdât edeceksin.

Fakr û zaruretten niçin şikâyet ediyorsun? Buna sebep senin tembelliğin, noksani-i tefekkür ve tabassurundur. Sen zemini hafır ettikte ben sana âb-ı latîfi mi vermedim? Sen ziraat ettikte ben senden mahsulâtı mı deriğ ettim? Sen eşcârı gars ettin ben mi yetiştirmedim.

Sen güzel atlar ve kısraklar yetiştirmeye çalıştın da ben muhalefet mi eyledim?

Sen akmeşe-i gûna gun nescini himmet ettin de ben destegâhlarını mı kırdım?

Sen güzel kâşaneler, köşkler, mesireler inşaatını öğrenip üstâd-ı ekmele olmaya sa’y eyledin de ben teşebbüslerine rehzen mi oldum?

Hangi vesâit-i servete çalıştın da ben men eyledim. Dese acaba ne cevap vereceksin. Sen diyeceksin ki bunlara başlamak nukde-i servete mütevâkıftır. Bende para yok neyle başlamalı hayır hayır şu sözün de doğru değildir. Sefâhet, ‘uşret-i rezâlet oldu mu her ne lazım ise eder, birkaç para bulur erbâb-ı ezvâkın ser-âmidânından olursun.

Sa’y ve amel gibi meşru hususât meydana geldi mi fakr û zaruret ve kibr û nahvet gibi mazeret-i bilâ-lüzum ortaya atarsın.

Hâlbuki namuslu, çalışkan bir adamdan hiçbir kimse parasını esirgemez.

Terbiyeli bir adama bu adam terbiyelidir, namusludur, mahaktır, dindardır, aldığını verir, kimsenin hakkını yemez diyerek herkese hüsn-ü şehâdet eder. Böyle namuslu adam benimle şerîk olsa diye herkes arzu eder.

Senin fakr û zaruretin ise tembelliğinden, sefahâtinden dolayı herkesin sana adem-i emniyetindedir.

Cenâb-ı hak herkesin rızkını tekeffül ederek öylece halk buyurmuştur. Fakat “Ve inne leyse li'l-insani illâ mâ se'a” nâss-ı celîli ile de insanlara sa'y ve ikdâm emretmiş. “Entüm a'lemu bi ümûri dünyaküm” hadis-i şerîfnde herkesi mu'âmelât-ı dünyevisindeki sa'y ve ikdâm için hür ve serbest bırakmıştır.

Ne çabuk unutupyorsun cenâb-ı kibriyâ, senin 'âciz ve kudretsiz bir zamanında imdadına yetişerek seni perverde etmedi mi? Düşünelisin ki dünyaya geldiğin zaman çıplak bir ma'sûm idin. Vâlidenin seni çıplak görünce üzerine elbise giydirmek gibi çare buldular. Aç idin buna bir çare bulamadılar. Et yedirseler dişlerin yok, ekmek yedirseler boğazından inme imkânı yok, derhal boğulacaksın. Elhasıl buna bir çare-i beşer mefkûd idi. 'Âciz kaldılar. Bu sırada cenâb-ı hak, kemâl-ı kereminden imdâdına yetişti, vâlidenin göğsünden süttten iki pınar halk etti.

Sana onu emmek usulünü ilham eyledi. Derhal emmeye başladın meşbû' oldun. Bu nimet-i rabbâniye ile perverde olarak yaşın bir seneyi geçti, aralıkta yavaş yavaş ni'am-ı dünyeviyeyi de tatmaya başladın. Bir de pamuk gibi yumuşak ağzın içinde diş namında taş gibi bir şey zühûr etmeye başladı. Bunlar tamamıyla iki sene zarfında yetişti. Fındık, badem, ceviz gibi sert şeyleri ve et'imâ-i mütenevvi'ayı ufaltıp, ezip yutmaya kesp ettin. Beşeriyetin ma'îşet-i îcâbiyesine iliştin. Vâlidenin göğsünde zühûr eden o süt pınarlarına artık lüzum kalmadığından kesildi.

Bir kere düşünmelisin bunu akıtan sonra da kestiren kimdir? 'Umum insanlar bir araya gelse buna muktedir olabilir mi? Ya sana kemâl-ı muhabbetle onu emdiren sonrada nefret ettiren kimdir? Niçin nefret ettin, niçin süttten kesildin? Sa'y ve 'amel için değil mi? Eğer sa'y ve 'amele ihtiyaç olmasaydı ölünceye kadar vâlidelerin memelerini emmek icap ederdi.

İşte yürümeye başladın, yemeğe, içmeye alıştın. Mukaddime-i sa'y ve 'amel olmak üzere mektebe devam lazım değil mi?

Mektep, insanlara ihsân olunan tecellihâne-i rabbaniyedir. Mektebin başköşesinde 'alâmet-i fârikayı hâiz muallimler ve beri tarafında çehreleri, elleri, ayakları küçük ve adeta henüz bir insan nümunesi denecek kadar mini mini yavrucaklar vardır.

Hanedân olacak yerde giryân, giryân mevkiinde hanedân olurlar. Kendilerince mudîk-i bilâ-zann olunan mektebe gönderildikleri için pederlerinden bîzâr, hele hocalarından dilgîr ve dil-azârdırlar. Vâlideleri kendilerini bazı gün mektebe göndermediği ve heveslerine muvâfık şefkatte bulunduğu için yegâne istimdâtgâhları valideleridir. Bunlar zehiri teryak, teryakiyi zehir zannederler. Mektebe niçin gönderilmekte olduklarını bilmezler. Bir gün dersten kaçamak verirlerse kendilerini bahtiyar ve bir gün yazı yazmayıp sokaklarda çubuktan atlara binerek cevelân ederlerse nefislerini şehsuvâr kıyas

ederler. Okudukları derse bakarsın, serapa yanlış yazdıkları yazıya bakarsın, eğri büğrü bir takım çizgilerle güya ben-i İsrail zamanından kalmıştır.

Sen bunları istihkâr etme. Eflatunlar bunlardan gelmiş, Aristolar bunlardan yetişmiş, Sokratlar bunlardan zühûr bulmuştur, Arşimet bu bahçenin meyvesi, Gazalî bu ravzanın bir çiçeğidir. İbn-i Sinâ da üstâdı önünde böyle oturmuş cenâb-ı Farabî de iptidâ mektebe geldiği vakit böyle sıkılmıştır. Musavvir-i meşhûr-i cihân olan Behzâd, iptidâda böyle eğri büğrü çizgiler çizer. Hattât-ı a'zam İbn-i Mukille de böyle okunmaz şeyler karardı. Kim bilir ki bunlardan da bir Eflatun zühûr etmesin. Kim bilir ki bunlardan bir Aristo yetişmesin. Gerçi fakir bir çocuk için bu kadar fakr û zaruret içinde tahsîl-i ilme çalışmak müşkil ve bir zengin evladı için de bu kadar istirahat ve nimet ve arayış arasında tekmil-i kemâlâta sa'y eylemek müstahildir.

Fakat bir peder, hakiki peder ve onun evladı ar oğlu ar ise ne fakirzâde fakr û zaruretine, ne de ganizâde asâr-ı kamurâne ve istirahate bakmayıp gece gündüz tahsîl-i 'ulûma çalışır.

Çünkü bir fakirin fakr û zarureti izale eden nakdine-i 'ulûm olduğu gibi bir hanedanın hanedanlığını tezyîn ve tezyîd ettiren yine füyudât-ı 'ulûmdur.

Ümmehât-ı kütübde mestûr olduğu üzere hulefâ-i Abbasîyeden Harunü'r-Reşîd gibi padişah-ı zîşanın şeyhülislamı olan İmam Ebu Yusuf, bir fakirin evlâdı idi. Tıfl-ı şîrhâr iken pederi de vefat ederek yetim kalmış ve gayet fakîre bulunan vâlidesi kendisini debâğ çırağına vermiş idi. İmam Ebu Yusuf ise oradan firâr ederek İmam-ı 'Azam efendimizin ders-i füyûzâtına hazır olurdu.

Vâlidesi arayıp bulur döve döve debâğ dükkânına götürürdü. Vâlidesi artık aciz kaldı. Bir gün İmam-ı 'Azam efendimize karşı bazı sözler bile söyledi.

Hazreti İmam tebessüm buyurarak vâlide öyle söyleme ilim yek büyük şeydir. Senin evladına fıstık yağıyla pişmiş helva yedirecektir, der.

Kadın fıstık yağıyla yetişmiş helva ne demek olduğunu ne görmüş ne işitmiş olduğundan ber-mutâd evladını alır götürür.

İmam Ebu Yusuf ise fırsat buldukça İmam-ı 'Azam efendimizin dersinden istifâde ve iktisâb-ı envâr-ı bîğaye ederek nihayet muktedâ-i mezhebimiz olan ve cümlemizin malumu bulunan İmam Ebu Yusuf olarak şeyhülislam-ı vakt ve müftüyü'l-enâm-ı 'asır olur.

Bir gün Harunü'r-Reşîd hazretleri saray hilafet-penahilerine davet ve birlikte ta'am ederler.

Sofraya bir yemek gelir ki İmam Ebu Yusuf müddetü'l-ömür öyle lezîz bir yemek yememiştir.

Fakat adâb-ı mülâka ri'ayetle bir iki lokma yemekle iktifâ ediyordu.

Harunü'r-Reşit hazretleri buyurlar ki: Ya İmam! Bundan biraz ziyadece ekle rağbet buyur zira bu başka yerde bulunmaz. Buna fıstık yağıyla pişmiş helva derler. Hulefâ-i 'izâm sarayına mahsustur. Hazreti İmam bunu işitince gözlerinden yaşlar akmaya başlar. Harunü'r-Reşit sebebini sordukta üstad, efhamı İmam-ı 'Azam efendimizin vâlidesi ile geçen hikâyet ve daha doğrusu kerametini beyan ederek her ikisi de ruh-i cenâb-ı İmam-ı Azam'a rahmet-hân olurlar.

Hazret-i İmam Ebu Yusuf bir kere Kûfe'den hevdec süvâr olarak Bağdat'a gelmiş ve haneleri güzergâhında dar bir sokağa tesadüf olunarak hevdecin oraya vüsûlunda geçemeyeceğinden uzak bir mahalleden dolaşması icap etmiş idi.

Harunü'r-Reşit haber aldıktan hâmil-i 'ilim olan bir hevdecin yolundan dönüp dolaşmasını layık görmediğinden derhal güzergâhındaki dar mahalli yıktırmış ve hevdec-i 'âlilerini kemâl-i i'zâz ve ta'zîm ile hane-i fazilanelerine îsâl eylemiştir.

İşte bir fakir çocuğunu bu merâtib-i 'âliyye îsâl eden 'ulûm-i 'âliye tahsîline vâki' olan sa'y ve ikdâmı idi.

Tahsîl-i 'ulûm yalnız fakirlere, yetimlere mi lazım? Belki zengin evladına daha ziyade elzemdir.

Meşhur Memûn Halife, çocukluğunda en ziyade lezzet aldığı şey tahsîl-i 'ulûm ve kemâlât idi. Üstadına nasıl hürmet ve hizmet ederse az görür idi.

Üstad-ı a'zamı İmam Kesâî hazretleri bir cuma günü camiye girince Memûn'un kardeşi Şehzâde Emin daha evvel yetişip üstadının ayakkabılarını almış cenâb-ı Memûn ise böyle bir şeref-i hizmetten kendisinin mahrum kalmasını layık görmediğinden aralarında vaki' olan münaza'a üzerine her iki şehzade ağlamakta oldukları halde koşarak yek diğerini pederlerine şikâyet eylediklerinde pederleri Harunü'r-Reşit ki şimşîr-i ğalibetine cihânı baş eğdiren bir halife-i zîşân idi. Şehzadelerin inci taneleri gibi dökmekte oldukları gözyaşlarına terahhüm ederek ba'demâ üstad-ı ekremleri İmam Kesâî hazretleri cami'-i şerîfe girince o mübarek ayakkabılarının birini şehzade Emin diğerini şehzade Memûn almak hükmüyle niza'larını fasl eyledi.

İşte şu tahsîl-i 'ilim sayesinde ki cenâb-ı Memûn'un ism-i 'âlisi bugünkü günde dahi 'umûm milletler nezdine kemâl-ı ta'zîm ile altın sahifelerine yazılıyor. İşte mektep denilen o tecellihâne-i rabbânî böyle berdâr-ı tafayyüzdür. Tahsîl-i 'ilim ise hem zengin hem fakir evlâdına elzemdir. Yedi yaşından yirmi yaşa kadar olan zaman ki insanın nişvenümâ ve nevbahar-ı hayatının en dilgüşa zamanıdır. Bu sinn-i kamûranîde gece gündüz 'ulûm ve kemâlâta sa'y eylemeyen bir genç, insanların en bedbahtıdır. Yazık değil midir ki o latîf kulaklar bir üstâd-ı kâmilin takrir-i hikmet tefsîriyle müşennef olmasın.

Bir nigâh-ı hâtifane ile kubbe-i muallây-ı semâda tâk-ı muhteşem kühkeşanı seyretmeye muktedir olan o halâtı gözler yazık değil midir ki her bir noktası kevkeb-i kevkebe peyray-ı kemâlât olan cihân-ı 'ulûm ve fûnûnu temaşa eylemesin. Yazık değil

midir ki o berrak ve dilcû eller her biri ber daneşûr-i a'zam ve feylesof-i ekberin mahsul-i me'âli-i efkârı hülâsa-i hayat kıymettarı olan kitab-ı kemâlât-ı nisayı tutmakla müzbin olmasın.

Yazık değil midir ki sandık-ı vücudun iki sütun-ı seyarı olan o ayaklar melâike-i kirâmın nurdan kanatları üzerine basarak darû'l-ulûma ve efâzil-i fûnûn nezdine gidip meşhûn cevâhir-i kemâlât olarak 'avdet etmesin.

Nev'-i beşer tab'an cahil fakat halkaten her türlü telkiyât ve terkiyâtı hüsn-ü kabule müsait ve kâfildir. Bunun essü'l-esâs husulü ise mücerred sa'y ve ikdâmdir.

Cenâb-ı hâlikü'l-levh ve'l-kale;

"Hel yestevi 'l-lezîne ya'lemûne ve'l-lezîne lâ yalemun."

Ve sultanü'l-mürselîn efendimiz de;

"İttalibü'l-'ilme mine'l-mehdi ile'l-lahd"

Buyuruyorlar ki erbâb-ı basîret için her biri birer ayetpare-i intibâh olan şu irâdât-ı cihân-meta'a ihtiyarlarımızın bile kemâl-ı şevk ve gayretle ittibâ' eylemesi elzemdir. Gençlerimiz şöyle dursun ihtiyarlarımızın ihtiyarlığı bile şeref-i tahsîl-i 'ilme mâni değildir.

Amid ile **Musul** arasındaki **Sincar** sahrasında devre-i kürre-i 'arzin ta'ayyubunu, mesele-i riyaziyesini, mevki-i tatbik ve tahkikât vaz' ile meşhûr cihân olan İbn-i Musalar'ın pederi Musa bin Şakir ki Memûn gibi bir halife-i kübrânın nedîm ve musâhibi bir zât-ı fâdil idi. Evâil-i halinde bir haydut olduğu halde sonraları tâib ve müstağfir olarak tahsîl-i 'ulûm ve fûnûna sarf-ı nakdine himmetle o tabaka-i 'âliyeye vâsıl olduğu 'allâme Cemalettin-i Kiftî'nin Tabakatü'l-Hikme'sinde mestûrdur.

Müftiyü's-sakaleyn olan İbn-i Kemâl ki Kemâl Paşa nam emir-i kebîrin hafîdi olup kendileri de evâil-i halinde ümerâ-i zîşandan iken 'ulemâ-i 'izamdan Mevlana Lütfi-i Tokadî'nin Fatih'in meşhûr sadrazamı Mahmut Paşa'nın meclisinde gazi-i bînâm Evranoszâde İsa Bey'e takaddüm eylediğini gördükte hazret ilim hakkındaki şu ihtirama hayran olarak hemen sâlik olduğu memuriyeti terk ile tahsîl-i 'ulûm-i 'âliyeye sâ'î ve Yavuz Sultan Selim Han indinde bir mertebe-i a'lâya vâsıl olmuştur ki bir gün İbn-i Kemâl hazretlerinin atının ayağından sıçrayan çamur parçalarının isabet eylediği camme-i şahâneleri cevâhirlle müzeyyen olan şahane hil'atleri tercîhen hazine-i hümayunlarında hıfz eylemiş ve öyle çamurlu olduğu halde vesile-i ğufrân-ı ilâhî olmak üzere hîn-i irtihâllerinde merkad-ı şahâneleri üzerine örtülmesini vasiyet buyurmuştur.

'İzzî şerhi Sadüddin'e yazdığı haşiye-i celîle gibi telifât-ı meşhûresinden dolayı hala 'ulemâ-i 'izam arasında Kara Dede ünvanıyla maruf olan Kemâlettin hazretleri ki bir allâme-i mütebahhir olmakla beraber 950 tarihinde **Amid** şehrinde **Hüsrev Paşa Medresesinde** müderris ve müfti-i memleket olarak müktedâ-i 'ulemâ olmuş idi.

Fi'l-asl Amasya'ya tabi bir köylü olduğu ve evâil-i halinde bir müddet dabbağlık ve bir müddet de odunculuk ettikten sonra baltasını satıp bir kelâm-ı kadîm aldığı ve o sinn-i soldan sonra vâki' olan sa'y ve gayreti delaleti ile bir 'allâme-i mütebahhir olduğu Zeyl-i Şakâik-i Atayî'de muharrerdir.

Görülüyor ki muhîtimizin gayet parlak olan a'sâr-ı mazîsinde gençlerimizden, ihtiyarlarımızdan ol kadar 'ulemâ, fûzelâ, hükemâ, üdebâ zühûra gelmiştir ki bunların her ferdi değil bizim için bütün alem-i beşeriyet için mûcib-i fahr û şân oluyor.

'Ulûm ve ma'ârif, insanları geçmiş zamanlardan, devrin inkılâbâtından haberdar ve metâlib-i 'âliye-i dünyevî ve mekâsid-i uhreviyeyi ihzâr ve arzuy-ı mes'udâneyi ikmâl eylediği gibi istikbâl içinde bederka-i intibâh ve nümune-i itibâr olur.

Hafâyây-ı tabiat-ı insanîde mestûr olan cevher-i cellî şaşa'a-i isti'dât ve kabiliyeti meydana çıkaran ve bugün görmekte olduğumuz bazı akvâm-ı fâzileyi şu mertebe-i 'âle'l-'âl kemâlle îsâl eden şey hep kuvvâ-i müessire-i sa'y ve ikdâm değil midir?

Milletin ikbâl-i istikbâli ahalimizin terkiyât-ı 'ilmiyesine ve terkiyât-ı 'ilmiyesi ise dinî, fennî, edebî kütüb-i 'âliyenin sarf-ı nakd û vakt ile ta'allüm ve tevağğulüne vâbestedir.

Görüyoruz ki sefâlet sa'âdet ile kizb sıdk ile rüşvet istikamet ile nifâk ittihâd ile hubb-i nefis hubb-i vatan ile hulâsetü'l-hulâsa cehl 'ilim ile hiçbir zaman ve mekanda mukâbele ve mukâvemet edemiyor. Fünûn ve sanâyi' ve hurfet ve bedâyi'in cümlesi "İlim" kelime-i 'âliyesinin me'âni-i hakikiyesi tahtında muhtefâ ve müsteter bulunur. Medeniyetin mehd-i zühûru olan memleketimiz mazîde gıpta bahşâ-i kâinât iken şimdi cehalet yüzünden halimizi böyle lekedâr, istikbalimizi berbat ve nâpayidar eylemek lâyük mıdır.

Artık ruh kadar mühim, hayat kadar elzem, akıl kadar nâfi-'i hevâic-i mübrime-i beşeriyeden olan tezhîb-i ahlak ve ta'mîm-i 'ulûm ve ma'arife ciddi ve hakiki bir niyet-i hayriye ile çalışalım ki mesaimiz inşâallâh-ü te'âla iki dünyada bizim için medâr-ı fevz-i felâh olsun.

Ruhum atâlet etme zaman ol zaman değil

Olma tarîk-i fiska revân ol zaman değil

Sen nev-nihal bağ-ı terâvetsin ey civân

Layık mı şürb-ü hamr û duhân ol zaman değil

Sarf etme nakd û vakti kumaş-ı sefâhete

Var şimdi her nefiste ziyân ol zaman değil

Akdemleri 'avâm ile ülfet hata idi
Açma havâsa şimdi dühân ol zaman değil
Sa'y et türabı etmeye billûra münkalib
Billûr cama bakma aman ol zaman değil
Tak sipehri sayt-ı funûn etti pür tanin
Havab kesilmeden uyan ol zaman değil
Tuttu cihânı şa'sa'a-i şems-i marifet
Leyl-i cehâlet oldu nihân ol zaman değil
Hubb-i vatanla sa'y et (Emirî) hünerver ol
Bî'îlim ve sanat olma cihân ol zaman değil

Ali Emirî-i Âmidî

شرائط اشترا

عموم ممالک عثمانیه
ایچون سنه لکی یازم،
آئی آیلدی بر چاریک
عثمانلی ایراسیدر .

ممالک اجنبیه ایچون
بوسته اجرتی ضم
ایدیلیر .

اعلانانک سطراندن
آتمش یاره آیلیر .
نسخی ۵۰ یاره

صاحب امتیاز ومدیری
شکری آمدی

امور اداره وتحریریه
متعلق خصوصات
ایچون مدیر نامنه
سراجت ایدیلیر

وطن وملک منافعه
خادم ومسلک مزه موافق
آ نارمع المنوییه قبول
ایدیلیر. درج ایدیلیر
آر اعاده ایدیلیر .
نسخه سی ۵۰ یاره

هر اون بش کونده بر نشر اولتور علمی، فنی، اجتماعی، ادبی غزته در

وطن محبتی . سعی وغیرت . علم

وطنی ، که انسانلرک مهد ظهوری ، ساحه نشوونمائی
معیشتگاه حیاتی در . بتون کره ارض بر قطعه یکپاره
اولمق اعتباریله اقلیم سائردهن هیچ بر فرقی اولدینی
خالده مجرد وطن اولدینی ایچون هرکس کندی وطنی
هریردن زیاده سور : وطنی بتون ممالکک ترجیح ایلک
یستر : بلکه انسان عادتا وطنک آبی آب حیاته ،
طوبراغنی مسک وعبیره آغاجلرینی اشجار جنانه
بکنه در .

سائر محللرک آبی نقدر خفیف : طوبراغنی نقدر

لطیف اولورسه اولسون کندی وطنده کی روحانیتی
لطافتی اورالرده بولهماز انسان وطنک غیرنده نقدر
اعتبار کامرانی بی حائز اولورسه اولسون ، ینه اسفناک
اولهرق آه وطن آه وطن در بونک سببی ندر ،
نه اوله حق ، ایضاحنه لزوم کورلییه چک قدر معلوم !
بن بعض کره تکثیر سواد ومعلومی ده اعلام وایراد
ایلرم بو حال : بنم احبسادن عفوئی رجا ایلدیکم یاوه
کولتلمدندر . اوت .

انسان خانه سنده اوطورسه ، بوخانه ده بنم پدر
واجداد مده اوطوردی سواقاقده یوروسه ، اجداد مده
مشی وحرکت ایتدی چارشوده آلیش ویرش ایتسه

کوزل آتلی ، قصر اقلر یتشدره رک انسانه کال راحت
وصفا ایله طی زمین ایتدیرر . وطن انسانه اقمشه
فاخره کونا کون ا کسا ایدر . وطن انسانک استراحتی
ایچون کاشانه لر کوشکار مسیره لر احضار ایدر ، ایدراما
بونلری میدانه کتیره جک وطنه بحق وطن جلیل ،
دیدره جک ینه انسانلردر .

نم نظر مده وطن عینیه انسان ، انسان عینیه
وطندر وطن اولمزه انسان اولمز انسان بولمزه
وطن بولمز .

ای فقر و ضرورتدن بختله ترک حیاتی آرزو ایدن
انسان ، وطن انسان شکله تمثیل ایتده سکا ای
بدبخت ایچون فقر و ضرورتدن شکایت و حتی ترک
حیاتی بیه آرزو ایدیورسک . یلان سویلیورسک
ترک حیات ایدم جککی عین الیقین آکلده باؤکه فصل
فریاد و فغان واستمداد ایدم جکسک .

فقر و ضرورتدن ایچون شکایت ایدیورسک
بوکا سبب سنک تنبلکک و نقصانی تفکر و تبصر کدر .
سن زمینی حفر ایتدکده بن سکا آب لطیف می ویرمدم
سن زراعت ایتدکده بن سندن محصولاتی می دریغ
ایتدم سن اشجار غرس ایتدک بخی یتشدرمدم .

سن سینه مده اولان آلتون ، گوش معدنلری
اخراجه چالشدکده بخی امساک ایتدم .

سن کوزل آتلی ، و قصر اقلر یتشدرمکه چالشدکده
بن مخالفت می ایلدم .

سن اقمشه کونا کون نسجه همت ایتدکده بن
دستگاهلری بکنیمی قردم .

سن کوزل کاشانه لر کوشکار مسیره لر انشائی
اوکرنوب استاد اکمل اولغه سعی ایلدکده بن تشبثلرکه
رهزنی اولدم .

هانکی وسائط ثروته چالشدکده بن منع ایلدم .
دیهه عییا نه جواب ویره جکسک . سن دیه جکسن که
بونلره باشلامقده نقده ثروته متوقفدر بنده یاره یوق

بوچارشوده آبا واجداد مده بیع و شرا ایلدی یارانیله
مسیره لره کیتسه اجداد مده بوراده عرفای مملکتسه
مصاحبت ایلدی دیر ، و هر زمان برحس غریب محبتله
متجسس اولور .

کرچه بوکی وقایع حسیه هر مملکتده موجود
ایسه ده هر مملکت وقایعی او مملکت اهالیسنه تعلق
ایدم جکی جهته ذاتاً هر کسه حاصل اولان وطن محبتی
بو مملکی جهت تعلق و مناسبتدن تحصیل ایدر .

انسان اجدادینک اعمامنک اقرارینک افاضلنک
مراقبتی زیارت ایتدکجه بونلره آخرت قومشومی
اولمده دخی برحس مخصوص حصوله کتیرر .

حضرت یعقوب کی برنی ذیشان عزیز مصر
اولان ولد جلیلی حضرت یوسفک و سائر اولاد
واحفادینک نزدیکه وفات ایلدیکی حالده صولک کلامی ،
جسد شریفنک وطنه اعاده سی وصیتی اولوب مخدوم
عالیبری حضرت یوسف طرفندن در حال ایفا بولمده .

جناب یوسف دخی عزیز مصر اولدیکی حالده جسد
عالیبرینک وطنه نقلی وصیت ایش وارددن کچن درد
یوز سنه صکره حضرت موسی کی برکلم الله ،
فرعونک تعقیبی کی ادهشتلی برصرده وصیت
جناب یوسفی ایفا بیورمشدر .

ایشته وطن محبتی تفصیلی موجب اوله جق برچوق
روابط و علایق روحیه نک محصول حقیقیسیدر .

ای شبان کرام ، وطن محبتک درجانی شوامنه
ودلائل ایله نمایان اولیور . اوله دگلی؟ شبهه یوقدرکه
جمله کنز بر آغزندن اوت اوله در دیه تصدیق ایدرسک:
فقط مع التأسف شو تصدیق کنز حقیقت خلوصه موافق
دکدر دیه بیایم .

وطن انسانی آب لطیفیه ریان ایدر وطن انسانه
نم کونا کونیه تابد ذماغ ایتدیرر وطن انسانی لذائد
فواکیله شیرین مذاق ایلر . وطن سینه منی آچمق
انسانه آلتون و کوموشلری بذل و ایثار ایلر . وطن

— امد —

— ۵۱ —

نه ايله باشلاملى خاير ، خاير ، شو سوزكده طوغرى
 دكلدر سفاهت عشرت رزالت اولديهي هر نه لازم
 ايسه ايدر برقاچ باره بولور ارباب اذواقك سر آمدانندن
 اولورسك .

سعى و عمل كهي مشروع خصوصات ميدانه كلديهي
 فقر و ضرورت ، وكبر و نخوت كهي معذرت بالالزوم
 اورته يه آتارسك .

حالبوكه ناموسلى چاليشقان بر آدمدن هيچ بر كيمسه
 باره منى اسر كه من .

تربيه لى بر آدمه بو آدم تربيه ليدر ناموس ليدر
 محقدر ديبنداردر آلد يه ينى و برر كيمسه نك حقى يمز
 ديه رك هر كس حسن شهادت ايدر بويه ناموس لى آدم
 نمله شريك اولسه ديه هر كس آرزو ايلر .

سك فقر و ضرورتك ايسه تنبلكندن سفاهت كدن
 طولايي هر كسك سكا عدم امنيت كنددر .

جناب حق هر كسك رزقنى تكفل ايدرك اويله جه
 خلق بيور مشدر . فقط .

وان ليس للانسان الا ماسى .

نص جليل ايله ده انسانلره سعى و اقدام امر ايتمش .
 انتم اعلم بامور دنيا كم
 حديث شريفده هر كسى معاملات دنويه سنده كى سعى
 و اقدام ايچون حر و سربست بر ايتشدر .

نه چابوق اولور دبورسك جناب كبريا ، سنك ايك
 عاجز و قدرتمن بر زما كده امدادكه يتيشه رك سنى
 پرورده ايتديهي . دوشونمليسك دنيا يه كلديكك
 زمان چيلاق بر معصوم ايدك والدينك سنى چيلاق
 كورنجه اوزريكه البسه كيدر مك كهي بر چاره بولديلر
 آج ايدك بوكا بر چاره بوله ماديلر ، ات يدرسه لر
 ديشلرك بوق ، اكمك يدرسه لر بوغاز كدن اشاغى ايتك
 امكانى يوق . درحال بوغوله جقسك الحاصل بوكا بر
 چاره بشر مفقود ايدى عاجز قالديلر . بوضره ده
 جناب حق كمال كرمندن امداديكه يتيشدى ، والده كك

كو كسنده سوددن ايكي يكار خلق ايتدى .
 سكا آنى اتمك اصولنى الهام ايلدى در حال اتمك
 باشلادك مشبوع اولدك . بونعمت ربانيه ايله پرورده
 اوله رق باشك بر سنى يكيدي اردلقده يوش يوش نغ
 دنويه يي ده طاتمغه باشلادك برد ، باموق كهي بومشاق
 اغزك ايچنده ديش نامنده طاش كهي برشى ظهور اتمك
 باشلادى بونلر تماميله ايكي سنى طرفنده يتيشدى . فدىق
 بادم جسوز كهي سرت شيلرى و اطعمه متنوعه يي
 اوفادوب ازوب يوتمغه اقتدار كسب ايتك بشر برك
 معيشت ايجايه سنى الشك والده كك كو كسنده ظهور
 ايدن اوسود يكارلر يه آرتق لزوم قلمدينغدن كسلدى .
 بر كره دوشونمليسك بونى آقيدن صكره ده كسدرن
 كيمدر عموم انسانلر بر آره يه كسه بوكا مقتدر اوله
 بيليرمى ، ياسكا كمال محبتله اونى امدين صكره ده نفرت
 ايتديرن كيمدر . نيچون نفرت ايتك نيچون سوددن
 كسلدك . سعى و عمل ايچون دكلهى اكر سعى و عمله
 احتياج اولميسدى اولنجه يه قدر والده لرك مه لرنى اتمك
 ايجاب ايدردى .

اشته يورومك باشلادك اتمك ايجمكك آالشك .
 مقدمه سعى و عمل اولق اوزره مكتبه دوام لازم
 دكلهى .

مكتبه ، انسانلره احسان اولنان بر تجليخانه
 ربانيدر مكتبك باش كوشه سنده علامت فارقه نى حائر
 معلملر و برى طرفنده چهره لرى اللرى اياقلىرى كوچك
 و عادتا هنوز بر انسان نمونه سى دينه جك قدر مينى
 مينى ياور و جقلىر واردر .

خندان اوله جق يرده كريان ، كريان موقعنده
 خندان اولورلر كنديلرنجه مضيق بلاظن اولنان
 مكتبه كوندردلنكارى ايچون بيدرلرندن بيزار هله
 خواجه لرندن دل كير و دل آزاردرلر . والده لرى
 كنديلرني بعض كون مكتبه كوندردمديكي وهوسلر يه
 موافق شفقته بولنديهي ايچون يكانه استمدادكاهلرى

ایدی طفل شیر خسوار ایکن پدری ده وفات ایدرک یتیم قالمش و غایت فقیره بولنان والدهسی کندیسنی دباغ چراقلغنه ویرمش ایدی . امام ابو یوسف ایسه اورادن فرار ایدرک امام اعظم افندمزک درس فیوضاتنه حاضر اولوردی .

والدهسی آرا یوب بولور دوکه دوکه دباغ دکانه کتوریردی والدهسی ارتق عاجز قالدی . برکون امام اعظم افندمزه قارشنی بعض سوزلر بيله سویلیدی .

حضرت امام تبسم بیوره رق والده او یله سویله علم یك بیوک شیدر سنک اولادینه فستق یاغیه پشمش حلوا یدرجه جکدر ، دیر .

قادرین فستق یاغیه پشمش حلوا نه دیمک اولدیغنی نه کورمش نه ایشتمش اولدیغندن بر معتاد اولادینی آیر کتورر .

امام ابو یوسف ایسه فرصت بولدیجه امام اعظم افندمزک درسندن استفاده واکتساب انوار بی غایه ایدرک نهایت مقتدای مذهبمن اولان و جمله مزک معلومی بولنان امام ابو یوسف اوله رق شیخ الاسلام وقت ومفتی الانام عصر اولور .

برکون هارون الرشید حضرتلری سرای خلافتنا- هیلرینه دعوت و برلکنده طعام ایدرلر .

سفره به بریمک کلیرکه امام ابو یوسف مدت العمر او یله لذیذ بریمک یمامشدی .

فقط اداب ملوکه رعایتله برایکی لقمه یمکله اکتفا ایدیوردی .

هارون الرشید حضرتلری بیورلرکه یا امام بوندن براز زیاده جه اکه رغبت بیور زیرا بوباشقه رده بولنمز بوکا فستق یاغیه پشمش حلوا دیرلر خلفای عظام سراینه مخصوصدر . حضرت امام بونی ایشدینجه کوزلرندن باشلر آغغه باشلر هارون الرشید سببنی صوردهده استاد افخمی امام اعظم افندمزک والدهسیله کچن حکایت ودها طوغریسی کرامتنی بیان

والده لیدر بونلر زهری تریاق تریاق زهر ظن ایدلر مکتبه نه ایچون کوندره لمکده اولدقلرنی بیلمزلی . برکون درسندن چاماق ویرلرسه کندیلرنی اختیار و برکون یازی یازمیوب سوقاقرده چوبوقدن آتلره بنهزک جولان ایدرلرسه نفسلرنی شهسوار قیاس ایدرلر او قودقلری درسه باقارسین سرا یا یا کلش یازدقلری یازی به باقارسین اگری بوکری برطاقم چیزکیلرکه کویا بنی اسرائیل زمانندن قالمشدر .

سن بونلری استحقارایمه افلاطونلر بونلردن کلش آرسطولر بونلردن یتشمش سقراطلر بونلردن ظهور بولمشدر آرشید بوبانجه نك میوهسی غزالی بوروضه نك بر چیچکیدر ، ابن سیناده استادی اوکنده بویه او طورمش جناب فارابیده ابتدا مکتبه کلدیکی وقت بویه صیقلمشدر . مصور مشهور جهان اولان بهزاد استاده بویه اگری بوکری چیزکیلر چیزار ، خطاط اعظم ابن مقلاده بویه او قومماز شیلر قاره لردی . کیم بیلیرکه بونلردن ده بر افلاطون ظهور ایتمین کیم بیلیرکه بونلردن ده بر آرسطو یتشمسین کرچه فقیر بر چوجق ایچون بو قدر فقر و ضرورت ایچنده تحصیل علمه چالشمق مشکل ، و بر زنگین اولادی ایچون ده بو قدر استراحت و نعمت و آرایش ارهسندنه تکمیل کالاته سی ایلک مستحیلدر .

فقط بر پدر ، حقیقی پدر و آنک اولادی از اوغلی ار ایسه نه فقیر زاده فقر و ضرورتنه نه ده غنی زاده آتارکامرانی و استراحتنه باقیوب کیجه کوندر تحصیل علومه چالبشیر .

چونکه بر فقیرک فقر و ضرورتی ازاله ایدن نقدینه علوم اولدینی کبی بر خاندانک خاندانلغنی تزین و تزید ایتدیرن ینه فیوضات علومدر .

امهات کتبه مسطور اولدینی اوزره خلفای عباسیه دن هارون الرشید کی بر پادشاه ذیشانک شیخ الاسلامی اولان امام ابو یوسف ، بر فقیرک اولادی

— امد —

— ۵۳ —

ایدرك هر ایکیسیده روح جناب امام اعظمه رحمت
خوان اولورلر .

حضرت امام ابویوسف بر کره کوفه دن هودج
سوار اوله رق بغداده گلش و خانه لری کذرکاهنده
طار برسوقاغه تصادف اوله رق هودجک اورایه
وصولده کچمه چکندن اوزاق بر محمدن دولاشمسی
ایجاب ایتمش ایدی .

هارون الرشید خبر آلدقده حامل علم اولان
بر هودجک یولسندن دونوب دولاشمسی لایق
کورمدیکندن در حال کذرکاهنده کی طار محلی یقدرمش
وهودج عالی برنی کمال اعزاز و تعظیم ایله خانه فاضلانله لرینه
ایصال ایلمشدر .

ایشته بر فقیر چوجغنی بو مراتب عالییه ایصال
ایدن علوم عالیه تحصیلنه واقع اولان سسی واقدمی
ایدی .

تحصیل علوم یالکنز فقیرلره بتملره می لازم .
بلکه زنگین اولادینه دها زیاده الزمدر .

مشهور مأمون خلیفه چوجقلغنده ک زیاده لذت
آلدینی شی تحصیل علوم و کالات ایدی استادینه
نصل حرمت و خدمت ایدره آز کورر ایدی .

استاد اعظمی امام کسائی حضرتلری بر جمعه
کونی جامعه کبرنجیه مامونک قرنداشی شهزاده امین
دها اول یتیشوب استادینک ایاق قابلی برنی آلمش
جناب مأمون اینه بویه بر شرف خدمتدن کندینک
محروم قالمسی لایق کورمدیکندن اره لرنده واقع
اولان منازعه اوزرینه هر ایکی شهزاده آغلامقده
اولدقلری حالده قوشه رق یکدی برنی پد لرینه شکایت
ایلد کلرنده پد لرلی هارون الرشید که شمشیر غالبته
جهانی باش اکدیرن بر خلیفه ذیشان ایدی . شهزاده لرك
انجو دانه لری کچی دو کمنده اولدقلری کوز یاشلرینه
ترحم ایدرك بعدما استاد اکرم لری امام کسائی
حضرتلری جامع شریفه کبرنجیه اومبارک ایاق قابلی برنی

ایشته بر فقیر چوجغنی بو مراتب عالییه ایصال
ایدن علوم عالیه تحصیلنه واقع اولان سسی واقدمی
ایدی .

تحصیل علوم یالکنز فقیرلره بتملره می لازم .
بلکه زنگین اولادینه دها زیاده الزمدر .

مشهور مأمون خلیفه چوجقلغنده ک زیاده لذت
آلدینی شی تحصیل علوم و کالات ایدی استادینه
نصل حرمت و خدمت ایدره آز کورر ایدی .

استاد اعظمی امام کسائی حضرتلری بر جمعه
کونی جامعه کبرنجیه مامونک قرنداشی شهزاده امین
دها اول یتیشوب استادینک ایاق قابلی برنی آلمش
جناب مأمون اینه بویه بر شرف خدمتدن کندینک
محروم قالمسی لایق کورمدیکندن اره لرنده واقع
اولان منازعه اوزرینه هر ایکی شهزاده آغلامقده
اولدقلری حالده قوشه رق یکدی برنی پد لرینه شکایت
ایلد کلرنده پد لرلی هارون الرشید که شمشیر غالبته
جهانی باش اکدیرن بر خلیفه ذیشان ایدی . شهزاده لرك
انجو دانه لری کچی دو کمنده اولدقلری کوز یاشلرینه
ترحم ایدرك بعدما استاد اکرم لری امام کسائی
حضرتلری جامع شریفه کبرنجیه اومبارک ایاق قابلی برنی

— ۵۴ —

— آمد —

شهرنده خسرو پاشا مدرسه‌سنده مدرس ومفتی مملکت اوله‌رق مقتدای علما اولمش ایدی .

فی‌الاصل آما-یه تابع برکوبلی اولدینی و اوائل حالده برمدت دباغلق وبرمدنده اودونجیلیق ایستدکن صکره بالطه‌سنی صاتوب برکلام قدیم آلدینی و او سن سالدن صکره واقع اولان سعی وغیرتی دلالتیه برعلامه متیجر اولدینی ذیل شقائق عطاییده محرددر .

کوریلیورکه محیطمزمک غایت یارلاق اولان اعصار ماضیه‌سنده کنجلمزدن اختیارلمزدن اولقدر علمیه فضلا حکما ادبا ظهوره کیشدرکه بولمک هرقردی دکل بزم ایچون بتون عالم شریعت ایچون موجب فخروشان اولیور .

علوم ومعارف انسانلری کچمش زمانلردن، دورک انقلابانندن خبردار ومطالب عالیه دنیوی ومقاصد اخروییه حیضار، وارزوی مسعودانهی اکیال ایلدیکی کچی استقبال ایچونده بدرقه انتباه ونمونه اعتبار اولور. خفایای طبیعت انسانیده مستور اولان جوهر جلی شعله‌استعداد وقابلیتی میدانه حیقاران وبوکون کورمکده اولدیغمز بعض اقوام فاضله‌ی شومربه عال‌العال کله ایصال ایدن شی . هب قوه مؤثره سعی واقدام دگیدر .

ملک اقبال استقبالی اهالی‌مزمک ترقیات علمیه‌سته وترقیات علمیه ایسه دخی ، فنی ، ادبی کتب عالیه‌نک صرف نقد وقت ایله تعلم وتوغلنه وابسته‌در .

کورسیورزکه سفالت: سعادت ایله کذب . صدق ایله رشوت ، استقامت ایله نفاق ، اتحاد ایله حب نفس حب وطن ایله خلاصه‌الخلاصه، جهل، علم ایله هیچ برزمان ومکانده مقابله ومقاومت ایده‌میور. فنون وصنایع وحرف و بدایعک جمله‌سی « علم » کله عالیه‌سک معانی حقیقیه‌سی تحتد محنتی ومستر بولنیور . مدینتیک مه‌د ظهوری اولان مملکتیمز ماضیده غبطه بخشای کائنات ایکن شمعی جهالت یوزندن حالمز یوبله

آیت‌بارده انتباه اولان شو ارادات جهانمطاعه اختیارلمزمک بیله کمال شوق وغیرته اتباع ایلی الزمدر. کنجلمز شویله طورسون اختیارلمزمک اختیارلنی بیله شرف تحصیل علمه مانع دگیدر .

(آمد) ایله (موصل) اره‌سنده کی سنچار صوراسنده دوره کوره ارضک تعینیه مسئله ریاضیه‌سنی موقع تطبیق وتحقیقه وضع ایله مشهور جهان اولان ابن موسالزک پدیری موسی بن شا کرکه مأمون کچی برخلیفه کبرانک ندیم ومصاحی بر ذات فاضل ایدی . اوائل حالده برحیدود اولدینی حالده صکره‌لری تائب ومستغفر اوله‌رق تحصیل علوم وقونیه صرف تقدینه همتله او طبقه عالییه واصل اولدینی علامه جمال‌الدین قفطی‌نک (طبقات‌الحکما) سنده مسطوردر ،

مفتی‌التفله اولان ابن کمال که (کمال پاشا) نام امیر کیرک حیددی اولوب کندیلیده اوائل حالده امراء ذیشانندن ایکن علمای عظامدن مولانا لطفی توفادینک فاتحک مشهور صدراعظمی محمود پاشانک مجاسنده غازی بنام اورانوس زاده عیسی بکه تقدم ایلدیکی کوردکده حضرت علم حقیقه‌کی شو احترامه حیران اوله‌رق همان سالک اولدینی مأمورتی ترک ایله تحصیل علوم عالییه سعی ویاوز سلطان سلیم خان غندنده برمرتبه‌اعلیه واصل اولمشدرکه برکون ابن کمال حضرت تلیسک آتیک ایغندن صجریان جامور بارجه - لریسک اصابت ایلدیکی جامه شاهانه‌لری جواهرله مزین اولان شاهانه خلعتله ترجیحاً خزینه‌هایونلرنده حفظ ایلیش وایله جامورلی اولدینی حالده وسیله غفران آلهی اولمق اوزره حین ارتحالارنده مرقد شاهانه‌لری اوزرینه اورتولسینی وصیت بیورمشدر .

عزیز شریحی سعبدالینه یازدینی حاشیه جلیله کچی تألیفات مشهوره سندن طولانی حالاً علمای عظام اره‌سنده (قره‌ده‌ده) عنوانیه معروف اولان کمال‌الدین حضرت تلی‌کی برعلامه متیجر اولمغله برابر ۹۵۰ تاریخده (آمد)

— آمد —

— ۵۵ —

لکمدار استقبالمزی بر باد و نایبدار ایلمک لایقمیدر .
ارتق روح قدر مهم ، حیات قدر الزم ، عقل
قدر نافع جوائج مبرمه بشریه دن اولان تذهیب اخلاق
و تعمیم علوم و معارفه جدی و حقیقی بریت خیریه ایله
چالیشم که مساعیمز انشاء الله تعالی ایکی دنیاده بزم
ایچون مدار فوز فلاح اولسون .

روح عطات ایتمه زمان اول زمان دکل
اولمه طریق فسقه روان اول زمان دکل
سن نونهال باغ طراوتسک ای جوان
لایق شرب خمر و دخان اول زمان دکل
صرف ایتمه نقد وقتی شاش سفاهته
وار شمدی هر نفسده زیان اول زمان دکل
اقداملری عوام ایله الفت خطا ایدی
آچه خواهه شمدی دهان اول زمان دکل
سی ایت ترانی ایتمکه بللوره منقلب
بللور جامه باغ امان اول زمان دکل
طاق سپهری صیت فنون ایدی برطنین
خواب کسکتمادن اویان اول زمان دکل
طوتدی جهانی شمشه شمس معرفت
لیل جهالت اولدی نهان اول زمان دکل
حب و وطنه سی ایت (امیری) هنرور اول
بی علم و صنعت اولمه جهان اول زمان دکل
علی امیری آمدی

ناجی مرحومه عائد بروقه

غزته لردن برنده اعیان رئیس صدر اسبق
سعید پاشا حضرت تلمیسنک « غزته جی لسانی » نامیه ساحه
آرای انتشار اولان یکی اثر لردن بحث ایدلدیکنی کورددم .
اوتهدن بری مشار الیهک مفقون فضل و عرفانی

بالخاصه آثار قلمیه لرینک حیرانی بولندیغ ایچون همان
برنسخه سنی تدارک و مطالعه ایدم .
اثرک ۱۲۹ نجی صحیفه سی نهایتده معلم ناجی اقدی به
عائد شویله بر (استطراد) وار :
« کور نلردن منقولدرکه خارجیه مکتونی قلمنه
مأموریتدن بر قاج کون صکره ناجی به برایش قلمه آلمسنی
حواله ایدر لر . اوده مسوده نی یایوب مرجعنه
ویردکن صکره فکرجه تصحیحانه منتظر اولور .
مسوده سنک عودتنده تصحیح نامه اولان شیلیری
اسلوب معهوده منقلب الفاظدن عبارت کورنجه بردها
آباق باصماق عزمیه قلمدن حیقوب کیتمشدر . »
وقعه نی بنده کزده وقتیه شویله ایشتمشدم :
ناجی به قلمه آلتق اوزره برایش حواله اولنور .
ناجی برخیلی اوغراشیر : دوشونور طاشنیر ، بازار
چیزر ، بردلو بجره مز . نهایت ، شهرت ادبیه سنی
رهین انکسار ، عزت نفسنی جریحه دار ایددیکنی درکار
اولان شو حال عجز و در ماندکینک بار اضطرابی آنتندن
قورتلغه بشقه درلو چاره بوله میهرق :

دیرلر بلالی عاشقه یا صبرویا سفر
صبرم توکنندی لازم اولوبدر بکا سفر

لازمه سنه اتباع ایله فرجه یاب فرار اولور .

اوتار یخچ . مأمور آ طشرده ایدم . بر قاج سنه صکره
استانبوله کلدیکنده ناجی ایله معارفه پیدا ایلدک . کندیسینه
سنه لرجه مدت ، همده تکلیف سزجه کورشدیکمز حالده
نه اوبکا بویله بروقه دن بحث ایدی ، نه ده بن قجاج
کره مناسبت آلمشکن محضاً رنجیده خاطر اوله بیلمسندن
احترازاً — صوردم .

کچکند . وقتیه مکتونی خارجیه خلفاغتده برلکده
بولمش اولدیغ (م . ت) بک اسنده بذات ایله قلمک اسکی
حالتدن سوز آجوب طاتی طاتی قونوشورکن بالمناصبه
بووقعه نی تکرار ایدم . جدی ، موثوق الکام اولدیغی